Kuran-ı Kerim imtihan kitabıdır

Dünya bir okul, insan onun öğrencisidir.

İnsan diğer canlıların aksine bu dünyaya hiçbir şey bilmeden gönderilir. Diğer canlılar ise yapacaklarını öğrenmiş olarak gelirler. Bu sebeple insanın vazifesi "Taallüm ile tekemmül"dür. Yani, öğrenerek kabiliyetlerini geliştirmek ve kemale, mükemmele ulaşmaktır. İnsanlığın muallimleri Allah'ın insanlığa elçileri ve habercileri olan peygamberlerdir. O peygamberin müfredatı ve kitabı da Allah'ın insanlara öğretmek istediği şeyleri kapsayan "Kutsal kitaplar"dır. Bu zamanda Allah'ın kitabı olduğu icma ve tevatür ile sabit olan tek kitap Kur'ân-ı Kerîm'dir.

Yüce Allah kitabı ve peygamberi ile insanları imtihana tabi tuttuğu için peygamber ve kitap göndermediği kavme azap etmez. (İsra, 17:15) Kendisine kitap verilmeyen peygamberlerin kitabı yine kendisinden önce gelen peygambere verilen kitaptır. Peygamberin gelmediği döneme bu sebeple "Fetret Dönemi" denilir ve fetret dönemi insanlarına dinî vecibelerden sorulmaz.

Kur'ân-ı Kerîm imtihan kitabı olduğu için onu okuyan mü'minin imanını, kâfirin küfrünü, münafığın ise nifakını arttırır. Nitekim yüce Allah Kur'ân-ı Kerîm'de "Ehl-i Kitap"tan ve müşriklerden hakkı inkâr edenler, kendilerine açık delil; Allah tarafından gönderilen, tertemiz sayfaları okuyan bir elçi gelinceye kadar ihtilâfa düşecek değillerdi.

Kur'ân-ı Kerîm nazil olup okunmaya başlayınca insanlar imtihana tabi tutuldukları için aralarında ihtilâfa düşerek mü'min, kâfir ve münafık gruplarına ayrılmaya başladılar. Nitekim yüce Allah Kur'ân-ı Kerîm'de "Şüphe yok ki, Allah herhangi bir şeyi, bir sivrisineği, hatta onun da ötesindekini misal vermekten haya etmez. Bunun karşısında iman edenler onun, Allah'tan gelen hak âyetler olduğunu bilirler, inkâr edenler ise 'Allah misal olarak bununla neyi kastediyor?' derler. Allah birçok kimseyi onunla saptırır, birçok kimseyi de onunla doğru yola iletir; onunla başkalarını değil, ancak emrine karşı gelen fasıkları ceza olarak saptırır." (Bakara, 2:26)

Evet, Kur'ân-ı Kerîm ile yüce Allah insanları imtihana tabi tutmuş ve kendilerine sorumluluk yüklemiştir. Bunun sonucu olarak insanın maddî, ruhî ve manevî kabiliyetlerinin gelişmesini ve Cennete lâyık hale gelmesini murat etmiştir. Bu da okumak, öğrenmek ve aklı çalıştırmaya bağlıdır. "Gerçekten Biz onu, belki aklınızı kullanırsınız diye Arapça bir Kur'ân kıldık. (Zuhruf, 43:3) "Andolsun, Biz bu Kur'ân'da öğüt alıp düşünsünler diye çeşitli açıklamalar yaptık. Oysa onlar bu Kur'ân'ı okuyarak ondan daha fazla uzaklaşıyorlar." (İsra, 17:41) gibi âyetlerde de Kur'ân-ı Kerîm'in bir imtihan kitabı olduğunu belirtmektedir.

– Kur'ân-ı Kerîm'i okuyan ulema arasındaki ihtilâfın sebebi nedir?

– İhtilâfın en mühim sebeplerinin başında imandan sonra gerekli olan "sadâkat" ve "teslimiyetin" olmaması gelmektedir.

Pek çoklarının kendilerine has fikirleri var. Kur'ân'a teslim olarak Kur'ân'ı anlamak için değil, kendi fikirlerine dayanak bulmak ve düşüncelerini Kur'ân âyetleri ile ispat etmeye çalışmaktan kaynaklanmaktadır.

Sonra bu konuda ifrat ve tefrite düşerek taassuba saplanmaktadırlar. O fikri destekleyenler de sanki başka doğru yokmuş gibi kendileri gibi düşünmeyenleri sapıklıkla ve haktan ayrılmakla ve dalâlete, hatta küfre girmekle suçlamaya başlarlar. Halbuki dünyanın hayat şartları ve insanların farklı kabiliyetleri, ferdî ve sosyal hayatta farklı şart ve durumlarda olmaları farklı doğruların olmasını gerektirir. Yani, doğru bir tane değildir, doğrular vardır. Dört hak mezhebin bulunması bunun en güzel delilidir.

Bu durumda ölçü ne olmalıdır? Ölçü "rey-i cumhura" tabi olmaktır. Yani, ulemanın çoğunluğunun ittifak ettiği hususları doğru olarak kabul etmek ve farklı düşüncelere de açıkça iman hakikatlerini inkâr etmek ve imanın zıddını iddia etmek olmadığı taktirde farklı bir görüş olarak bakmaktır. Bu gibi azınlıkta kalan farklı görüşler de kişilerin kabiliyetlerine hitap ettiğini, çoğunluğu fazla ilgilendirmediğini düşünmek ve münakaşaya girmemektir.

Bediüzzaman Hazretleri bu konuda "Bir fikre dâvet cumhur-u ulemanın kabulüne vabestedir. Yoksa dâvet bid'attır, reddedilir" (ESDE, Hakikat Çekirdekleri-25, s. 607) buyurmaktadır.

Nitekim Peygamberimiz (asm) "Ümmetim dalâlette ittifak etmez. Sizler ihtilâf gördüğünüz zaman sevad-ı azama, cumhura tabi olun!" (Tirmizi, Fiten, 7) ferman etmişlerdir.